

SMS-je

nieuwsbrief van de Slochter Molen Stichting

De Groote Poldermolen

In de 18e eeuw had Slochteren een eenvoudig afwateringsstelsel. De loop van het water werd gecontroleerd middels sloten en leidijken. Het land was tamelijk drassig en minder geschikt voor landbouw. Er werd voornamelijk vee gehouden. Maar door veepest ontstond grote armoede, waardoor de boeren wilden overstappen naar de veel lucratievere landbouw. Om het drassige land geschikt te maken voor landbouw werd besloten een molen te bouwen: in 1782 aanbesteed en in 1783 opgeleverd. Deze "Groote Poldermolen" is de oudste nog maalvaardige poldermolen van onze provincie.

Oorspronkelijk was het een schepradmolen; de waterstand in de polder was toen nog vrij hoog, zodat een scheprad volstond. Later klonk de polder in en was plaatsing van een vijzel nodig. Inmiddels is door inklinking en verkaveling de waterstand in de polder enige meters lager dan indertijd, waardoor, ondanks vijzelverlenging, de molen nu het water niet meer kan bereiken. Er wordt daarom gewerkt aan circuitbemaling, zodat de molen weer water kan malen.

De Groote Polder is een achtkante poldermolen, voorzien van een Vlaamse vang en een schuifkruierwerk. De molen wordt gekruid (op de wind gezet) middels een lier. Opvallend aan de molen zijn de dubbele veldkruisen, wat de constructie van de molen zeer stijf maakt. In 1915 kwam een locomobiel, met afzonderlijke vijzel, als hulpkracht de windbemaling aanvullen. Later verving een Brons ruwoliemotor van 36 pk de locomobiel. In de jaren 1974-1975 werd de molen door de fa. Bremer gerestaureerd, in het kader van het ruilverkavelingsplan Slochteren.

Instructeur Lammert Groenewold geeft les op deze molen en molenaar Henk Klöpping draait de molen vrijwel elke zondag, als het weer het toelaat. Vanaf de molen kan in zuidwestelijke richting molen De Ruiten worden waargenomen. De beide molens draaien vaak samen. De verder naar het noordoosten staande Fraylemamolen maakt het, ten noorden van de IJssel, unieke driespan compleet.

Als we het kleine weidemolentje - Bakker's Meulentje - bij De Ruiten meetellen, is het zelfs een vierspan. Dat maakt het tot iets waar de gemeente Slochteren trots op mag zijn.

Slochter Molen Stichting

Bestuur

voorzitter: dhr. J.J.A. Brekeling

secretaris: dhr. L. Groenewold

penningmeester: vakant

lid, tevens vice-voorzitte: dhr. B.H. Starke

lid, tevens voorzitter technische commissie: dhr. G. de Vries

Molens en Molenaars

Korenmolens

Naam	Plaats	Telefoon	Molenaars
Entreprise	Kolham	0598-397881	Hans Bergman
Stel's Meulen	Harkstede	050-4041826	Gerrit Tammenga Remy Strijbosch
De Windlust	Overschild	0596-566244	Marius Biesheuvel Lex van der Gaag

Poldermolens

Fraylemamolen	Slochteren	0598-422326	Roelof Beugel
De Groote Polder	Slochteren	0598-422720	Lammert Groenewold Henk Klöpping
De Ruiten en Bakker's Meulentje	Slochteren	0598-392413	Henk Helmantel Jacob Kuiper

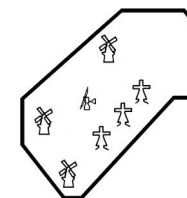
Colofon

Nieuwsbrief van de Slochter Molen Stichting

Jaargang 1, nummer 1, december 2007

Redactieadres: redactie@slochtermolenstichting.nl

Inleveren kopij: uiterlijk 1 april 2008

Van het bestuur

WELKOM !

Voor u ligt het eerste exemplaar van onze vernieuwde nieuwsbrief. De nieuwsbrief wordt samengesteld door de activiteitencommissie van de SMS, die momenteel bestaat uit de molenaars Roelof Beugel, Henk Helmantel en Henk Klöpping. Henk Helmantel bedacht de naam, die een ware vondst kan worden genoemd: het SMS-je. Een verwijzing naar de zo populaire korte boodschappen die men per telefoon kan versturen. Die drie letters vormen echter ook de afkorting van de naam van de Slochter Molen Stichting. Zo is de aanpak van de nieuwe nieuwsbrief ook gelijk helder: we brengen u korte, informatieve artikeltjes, die u iets vertellen over het reilen en zeilen van de (molens van de) SMS.

In elk nummer staat verder één molen van de SMS centraal. In dit nummer is dat onze oudste molen: de Groote Poldermolen in Slochteren.

Ik wens u veel plezier bij het lezen van dit eerste nummer!

Koos Brekeling

In dit nummer

<i>De "Entreprise"</i>	2
<i>Een terugblik op 2007</i>	3
<i>Gelezen in het molenblad 'Muldersnijs'</i>	6
<i>Het onderhoud</i>	5
<i>Molenaarswerkzaamheden</i>	7
<i>Molendagen in 2008</i>	3
<i>Nieuwe mulders</i>	7
<i>Tenslotte</i>	8
<i>Twee Slochter molens 'in de vreugd'</i>	4
<i>Van de redactie</i>	8
<i>Van het bestuur</i>	1

De "Entreprise"

Onze molen in Kolham heet in 't Nederlands de Onderneming. Een betere naam had eigenlijk niet verzonnen kunnen worden, nu we royaal zeven jaar na de brand terug kijken op alles wat zich sindsdien heeft afgespeeld en voorgedaan.

Het leek wel of er meer sprake was van tegenslag dan voorspoed. En al die tijd gebeurde er maar weinig zichtbaars aan de molen. Maar ook hier geldt: de aanhouder wint. Vooruit kijken is nu het devies.

En vooruitkijkend is er wel wat te melden. En hoe! Het geld dat op de begroting is opgenomen voor een volledig herstel is zo goed als geheel binnen. Wel jammer dat de Rijksbijdrage pas vanaf 2010 beschikbaar is, maar het is nu zeker: de molen komt terug. We kunnen dus echt van start met de opbouw - nait soezen mor doun- en dat betekent dat de aanbestedingsbrieven de deur uit gaan.

Na het gunnen wordt in overleg met de molenbouwer bekeken, wat we met het aanwezige geld het eerst gaan oppakken. Leuk om u alvast te vertellen is, dat we de brand ook ná de restauratie kunnen blijven zien. Enkele weliswaar geblakerde maar nog sterk genoeg zijnde onderdelen worden in de nieuwe molen teruggebracht. Dat is niet alleen historisch verantwoord, maar ook nog eens indrukwekkend om straks naar te kijken.

We zullen de voortgang tussentijds laten weten op onze website en uiteraard gaan we er van uit dat de regionale bladen ook graag melding maken van ons herbouwproject. Zo vaak wordt er niet een volledige molen gerestaureerd, dus dat komt vast wel goed. Let u daarom op de media want er is nog meer te vertellen, maar dat bewaren we nog heel eventjes.

Lammert Groenewold

Een terugblik op 2007

"Het Jaar van de Molens 2007"

Het jaar 2007 zal de boeken in gaan als een belangrijk jaar voor alle molens in Nederland en dus ook voor de molens van de Slochter Molen Stichting.

In het kader van "Het Jaar van de Molens" zijn er in het afgelopen jaar een hoop activiteiten bij onze molens geweest, waarvan de belangrijkste de drie georganiseerde molendagen:

zaterdag 12 mei: Nationale Molen- en Gemalendag

Op deze dag werd bij de Fraeylemamolen het prachtige bedrag van € 8000,- overhandigd door de Rotary-club Eems-Dollard. Dit bedrag komt ten goede aan 'De Entreprise' in Kolham

zaterdag 9 juni: Groninger molenweekend

Een heuse filmploeg, bezig met de in september en oktober jl. uitgezonden AVRO-serie 'Werken met wind en water' maakte tijdens deze molendag opnames bij de 'Fraeylemamolen' en 'De Ruiten'. De 6-delige uitzending is te koop op DVD en u kunt die ook nog bekijken op de site www.werkenmetwindenwater.nl

zaterdag 8 september: Open Monumentendag

De dagen kunnen als 'goed geslaagd' worden bestempeld, niet in de laatste plaats door de medewerking van een hoop vrijwilligers en door de bijdragen van de sponsors:

OK Nederland te Staphorst / Hengelsport Sappemeer / C-1000 Schildwolde

Molendagen in 2008

10 mei Nationale Molen- en Gemalendag

14 en 15 juni Groninger Molenweekend

13 en 14 september Open Monumentendagen

Het thema is "Sporen". Sporen is een breed thema waarmee in elke gemeente in Nederland aanknopingspunten zijn te vinden. Te denken valt aan sporen van bewoning, sporen in het landschap en sporen van geschiedenis.

'tBOKKEBLAD

Onafhankelijk getimblad voor de inwoners van de gemeente Slochteren (Harkstede - Scharmer - Lageland - Schapshok - Luddeweer - Woudloem - Kalkam - Froomboez - Slochteren - Denemarken - Schildwolde - Hellum - Siddeburen - Tjuchem - Wilderhof - Steendam - Overschild - Bergweg - Leentje - wordt ook verspreid in Wageningen en Noordbrakel). OPLAGE: 8200

ADVERTENTIE-AFDELING:

Hoofdweg 4, 9621 AL Slochteren

POSTADRES:

Postbus 21, 9620 AA Slochteren

REDACTIE:

Hoofdweg 4, Slochteren

kantoor iedere werkdag geopend

TEL: (0598) 42 20 70 - FAX (0598) 42 25 45
E-MAIL: blambeck@bokkeblad.nl

ADVERTENTIE-TARIEF:
€ 0,28 per mm, contracten op aanvraag. Sluiting inzending advertenties (en redactioneel): maandag 18.00 uur.

VERSPREIDING: Huis-aan-huis TNT-Post

Dertigste jaargang

woensdag 7 november 2007

nummer 45

officieel orgaan
gemeente Slochteren

Two Slochter molens 'in de vreugd'

ctie
e is
a.
iou-
tot

van
len
,50
n in

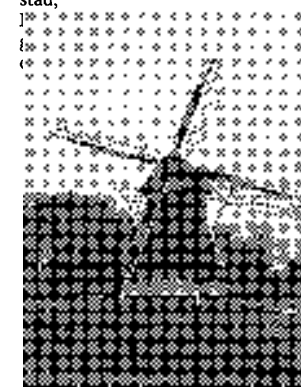
S

SLOCHTEREN ■ Het komt natuurlijk met regelmaat voor dat met de stand van molenwieken grote vreugde of verdriet wordt uitgedrukt. Maar dat dit op hetzelfde moment gebeurt met twee molens van de Slochter Molenstichting is toch wel uniek. Afgelopen zaterdag was dit het geval. Zowel "Stel's Meulen" in Harkstede als ook "De Ruiten" in Slochteren werden door de respectievelijke molenaars Gerrit Tamenga en Henk Helmantel 'in de vreugd' gezet, omdat zij op die dag, uiteraard samen met hun vrouwen, de trotse grootouders van een lang verwacht kleinkind waren geworden. Hun kleinzoon, luisterend naar de naam Allard, is een zoon van Jan en Marjon Tamenga.

€
ce
-
Ti
pi
so

SLO
Sloch
Klim
en W
regelt
Kooi
Chris
kers e
schille.
het pub
zangere
presen'
CD: It'
maar c
nie R
stad,
jpe

Pastorale cursus

Het onderhoud

In deze rubriek wordt per molen een korte opsomming gegeven over het grotere onderhoud (gedaan en toekomstig), dat meestal door de molenmaker moet gebeuren.

De Entreprie	Zie hiervoor het artikel op pagina 2.
Stels' Meulen	Onlangs heeft de lange spruit het begeven; dat betekent dat de molen niet meer gekruid kan worden. Er wordt met smart gewacht op de vervanging.
De Windlust	In 2007 werd het paard (installatie om de maalsteen te lichten) vernieuwd en werden de stenen gebild (gescherpt); om de kruivloer werd een stalen band aangebracht en drie trappen werden vervangen door nieuwe.
Fraeylemamolen	Herstel van windborden en voorzomers.
De Groote Polder	De lange spruit werd vervangen en de kruilier hersteld, evenals de windborden en de roeden; in 2008 zal circuitbemaling, zoals bij de Fraeylemamolen, worden gerealiseerd.
De Ruiten	De molen stond noodgedwongen een paar jaar stil, omdat de koppen van de voeghouten waren doorgezakt; in december en januari klaarde de molenmaker de klus. Er is subsidie aangevraagd om een nieuwe vijzel te kunnen plaatsen en zorg te dragen voor water "achter" de molen.
Bakker's Meulentje	Dit weidemolentje werd door drie molenaars, bij De Ruiten, geplaatst op een kruis van oude liggers van de Entreprie.

Gelezen in het molenblad 'Muldersnijs'

Degene die me al langer kennen weten dat ik een old-timer motorfiets gehad heb. Waarom zo'n oncomfortabel oud ding? In een museum kun je al die oude voertuigen toch mooi bekijken? Ja dat is waar, maar het staat wel achter een touwtje, alleen naar kijken, niet aankomen.

Beste mensen, het is toch veel mooier om een optocht van die oude vehikels te zien en te horen draaien. Nog mooier is het om er zelf op te rijden.

Zo is het ook met molens. De juiste plaats is de plaats waar ze altijd stonden, gedraaid door vrijwillig molenaars. Het touwtje vind je dan alleen bij de wieken voor de veiligheid.

Historische monumenten zoals kerken, kathedralen, paleizen, borgen, etc. worden vaak hoog bezongen. Maar je staat altijd achter een touwtje. Het is een tentoonstellingsgebouw geworden. Je kunt je niet vereenzelvigen met de mensen die er oorspronkelijk waren: de kerkgangers, de borgheren, de koningen, het personeel. Het is zo voornaam dat je er soms vanzelf begint te fluisteren.

Molens hebben dat voorname niet. Het zijn geen architectonische wonderen, er zijn geen wandschilderingen van een beroemde schilder. Vitrinekastjes met teer porselein vind je er niet. Molens zijn werktuigen.

Maar die eenvoudige molens hebben, vooral in de Gouden Eeuw, het geld verdiend waarmee die mooie en voorname gebouwen betaald zijn. Zij maalden het land droog, maakten het papier waarop de bouwtekeningen gemaakt werden, zij zaagden het hout, zij maalden meel voor het brood van de bouwlieden, zij sloegen lijnolie voor de schilders en ga zo maar door.

Molens zijn gewoon gebleven en willen niets liever dan met hun silhouetten aan de horizon je over hun toch wel beroemd verleden vertellen. En als de wieken draaien dan weet je dat er een molenaar is die je welkom heet.

Marius Biesheuvel; molenaar "De Windlust", Overschild

(het hele artikel kunt u aantreffen op www.slochtermolenstichting.nl)

Molenaarswerkzaamheden

Vang versteken

In de kap van de molen bevindt zich het bovenwiel, dat door de wieken van de molen wordt aangedreven. Rond dat bovenwiel is een aantal houten blokken bevestigd, die normaliter het bovenwiel vrij laten draaien. Deze blokken, de vangstukken, kunnen middels een uit de kap stekende hefboom ('wipstok') rond het bovenwiel worden getrokken, waardoor de molen afremt en tot stilstand kan worden gebracht. De molenaar staat beneden bij de molen en bedient vanaf die plek de hefboom.

Als een vang regelmatig wordt gebruikt slijt hij. Dat leidt er toe dat de vang niet meer goed werkt. Daarom moet een vang af en toe worden bijgesteld, dat noemt men "het versteken van de vang". Deze niet zo heel vaak voorkomende klus wordt door de molenaars zelf gedaan. Recent is op de molens De Groote Polder en De Ruiten de vang verstoken.

Als u graag precies wilt zien hoe dat werkt, gaat u dan vooral eens kijken bij één van onze molens. Onze molenaars leggen het u met plezier uit.

Nieuwe mulders

In Slochteren dreigde, door natuurlijk verloop, een tekort aan molenaars te ontstaan. Daarom heeft de SMS in 2004 besloten tot een initiatief om nieuwe molenaars te werven. Dat werd een groot succes: maar liefst zeven nieuwe molenaars mochten in 2006 hun Getuigschrift in Amsterdam in ontvangst nemen.

Ze zijn nu regelmatig in de weer met de molens van de SMS.

Maar de tijd staat niet stil en er blijft dus behoefte aan nieuwe molenaars. Inmiddels heeft molenaar Lammert Groenewold ook de instructeursstatus verkregen.

Hij geeft op molen De Groote Polder les aan drie jonge mannen, die met veel enthousiasme het vak van hem leren.

De Nederlandse opleiding is uniek in de wereld. Na een gemiddeld twee jaar durende theoretische en praktische opleiding volgt eerst een regionaal examen. Als de kandidaat voldoende vaardig blijkt te zijn kan dan het landelijk examen worden aangevraagd. Uiteindelijk kan de kandidaat dan het officiële Getuigschrift in ontvangst nemen.

Van de redactie

Nadat u een poosje verstoken bent geweest van de Nieuwsbrief van de Slochter Molen Stichting ligt deze nu weer bij u op de mat. De vormgeving ziet er iets anders uit dan u gewend was en de redactie heeft gemeend ook de naam te moeten aanpassen aan de moderne tijd.

Er wordt, afhankelijk van de beschikbare ruimte, een aantal vaste rubrieken opgenomen, zoals het onderhoud aan onze molens, molenaarswerkzaamheden, de agenda voor de komende tijd en niet onbelangrijk voor molens en molenaars, het weer.

Wij hebben ervoor gekozen om relatief korte stukjes (maximaal 150 woorden) te plaatsen om daarmee iedereen die iets te zeggen heeft over molens in onze regio en alles wat daarmee samenhangt, de ruimte te geven in het SMS-je. Wij kunnen ons voorstellen dat niet alles te zeggen is binnen deze marge en daarom worden langere stukjes in zijn geheel geplaatst op onze website. (www.slochtermolenstichting.nl)

Het SMS-je wordt 2 x per jaar uitgegeven en wel voorafgaand aan de Nationale Molen- en Gemalendag in mei en voorafgaand aan de Landelijke Monumentendagen in september.

Vanwege de nieuwe start van de nieuwsbrief en met een vaste redactie (Roelof Beugel, Henk Helmantel en Henk Klöpping) is dit het 1^e nummer van jaargang 1.

Op de omslag van dit nummer ziet u een mooie afbeelding van de oudste molen van onze Stichting, namelijk de Groote Polder aan de Groenedijk te Slochteren. Op de omslag van de volgende nieuwsbrieven zult u onze andere molens aantreffen.

Wij vertrouwen erop dat u door het lezen van de SMS-je's nog meer betrokken raakt bij ons cultureel erfgoed.

Tenslotte.....

Bestuur en molenaars van de Slochter Molen Stichting wensen alle lezers van dit SMS-je een gezond en voorspoedig 2008 toe !